

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztik: **Dr. KUN BÉLA** és **Dr. RÉVÉSZ IMRE.** Főmunkatárs: **Dr. SZÁSZ IMRE.**

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Tanít a mult.

Ezek a márciusig tartó téli esteiken, mivel nappal sincs semmi végezhetem a kis gazdaságomban, bőven van időm olvasgatni.

A minap keresgélés közben ráakadtam a nagyatyám gondosan megőrzött levelezésére. Rengeteg sok hozzáintézett levél van együtt, de számos általa küldöttnek is a fogalmazványa, vagy legalább a rövid tartalma. Nagy gyönyörűséget okozott az olvasgatása. Hogy a nyilvánosság előtt is emlékezem róluk az azért van, mert ezeknek a leveleknek legnagyobb része egyházi tartalmú. Nagyatyám segédgondoka volt a traktusnak és mint ilyen sűrű levelezést folytatott nemcsak a traktus papi és világi előkelőivel, hanem más egyházmegyék, sőt egyházkerületek vezető egyéniségeivel is. A levelek egy része mint kézirat-gyűjtemény is becses lehetne.

A levelek hangja általában kissé szertartásos. „Tekintetes uram“, „Tiszteletes Uram“ bennök leginkább a megszólítás és csak kisebb részben a tegeződés. Némelyik levélnek egyenesen archaikus a tónusa: bizodalmas jóakaróm és másefféle divatból rég kiment szólásmódokat is találok bennök. Azonban bármennyire feszes is a hang, mégis melegség árad ki belőlük ami csodálatos komoly és mély szeretet az egyház iránt, amelynek ügyeit megvitatják.

Emlékezetembe idéződik a régi multból nagyatyám tiszteletreméltó alakja és mindazoké, akiket az ő révén megismertem. Gyermekkoromban ugyanis sokszor voltam jelen a nagyatyai házban történt társas-összejöveteleken. Bizony ezek nagyobbára csak disznótorok voltak, meg névnapi esték. De sokan összejöttek azért, kivált az utóbb említett alkalmakra, a környékből földbirtokosok és papok is. Fialalok és öregek vegyesen. Csak egyszer emlékszem, hogy elmaradt a néveste, mert ünnep előtti hétre esett volna s nagyatyám magától értődőnek találta, hogy penitenciális héten nem lehet névestét tartani.

Egyébként azonban derűs esték voltak ezek. Sokáig is tartottak, mert rendszeren meg-

várták a tavaszi hajnalt, azon a címen, hogy a lovak nem látnak jól a sötétben. Többnyire muzsikaszó is volt, de az egész társaság mulatásában volt valami halk méltóság. Egyszer emlékszem, hogy egy öreg pap bácsit, aki a nagyatyámnál is öregebb volt, hosszas kéréssel rávették, énekeleje el a régi nótát: Kítették a koporsót az udvarra. Hogy befejezte, a nagyatyám könnyes szemekkel mosolygott: no ugye, a mi korunkbeliek is tudnak valamit s kivett a tárcájából ötven forintot, odaadta a nótát eléneklő pap bácsinak az ekkléziája javára.

Nagyon régen volt ez. Nagyon régen meghalt a nagyatyám, ünnepezt nevet és nem nagy, de rendezett gazdaságot hagyva maga után. Temetésén ott volt két vármegye papsága, de ő meghagyta, hogy a falunkbeli öreg pap temesse.

Az atyám házában is sokszor láttam társaságot. Csakugy, mint a nagyatyámnál, birtokos urakat és papokat egyaránt. Sőt ezek a társas-összejövetelek nemcsak hangosabbak, de gyakoriabbak is voltak. Megtartásukat a penitenciális hét sem akadályozta. Az atyám nem ragaszkodott úgy a vasárnapi templombamenetelhez, mint a nagyatyám, aki semmikép el nem engedte volna. Sőt, mikor — őszintén bevallom, nemannyira vallásos, mint inkább modern gondolkodású ifjú lévén: szociális szempontokból — szóvátettem az atyám előtt, hogy vasárnap miért dolgoztatja az uradalmi cselédséget, azt a választ kaptam tőle: a pap is hordat, miért akarjak én különb lenni nála. Máskor meg arra a kérdésemre, miért nem megy sohasem templomba, indulatosan felelt: nem olyan pap ám ez a mostani, mint a nagyapád korabeli; ez csak harangozáskor kezdi nézegetni a bibliát, máskor egész héten át a gazdaság után szaladgál.

De azért az atyám is viselt egyházmegyei tisztséget és sok időt töltött papok társaságában, akik ellen pedig sokszor hevesen kifakadt. Meg is kérdeztem többször tőle: miért keresi a papok társaságát, ha úgy sem szereti őket. Nem értesz te ahhoz, volt a válasz, szükségem van rájuk.

Szegény atyámat ugyanis, aki igen jó ember volt és az embertársai javát őszintén óhajtotta előmozdítani, éppen ezért politikai ambíciók mozgatták. Vállalt is képviselőjelöltséget vagy három ízben, igaz, mindannyiszor megbukott, de mint mondá, csupán a kormány erőszakossága és a papok megbízhatatlansága miatt. Hanem azért mégis a papoktól remélte a támasztékot a vármegyei választások körül is, amelyeknél már több volt a szerencséje, mint a képviselőválasztásokon.

Minden ilyen választás előtt és után nagy vacsorák voltak nálunk, amelyeknek a hangja erősen különbözött a nagyatyámkorabeliektől. Olyan impozáns alakot, mint aki a kitett koporsóról szóló nótát énekelte, tán egyet sem láttam. Ellenben láttam olyat — régen ilyen nem fordult meg nálunk —, aki nem úgy viselkedett, már éjfél felé, ahogyan én azt megfelelőnek gondoltam. De lehet, hogy csak mint könnyen hevülő fiatalember ítéltém erősen.

Volt a mi traktusunkban ekkor már egy fiatal pap, valamikor nekem házi nevelőm. Annál inkább feltűnt, hogy az efféle összejöveleken őt sohasem láttam. Meg is kérdeztem tőle, miért nem jön hozzánk. Nem olyan dolgokról folyik ott szó — válaszolta —, amik engem érdekelnek. Talán nem szereti az atyámat, meg a társaságát — faggattam tovább. Isten mentsen, felelte ő, csak nem érzem magamat jól közöttük. Dehát — próbáltam kapacitálni — jöjjön közéjük, próbálja őket mássá formálni és vegye kezébe a vezetést, ha így rossz irányba haladnak. Most még meddő küzdelem volna, mondta ő, de majd leszünk mi többen is és akkor mássá lesz magától az egész egyházmegyei élet.

Bizony eltelt öt esztendő, tíz esztendő, csak magában maradt az én fiatal pap barátom.

Aztán megint több idő telt el és meghalt az atyám is. Bizony ziláltnak maradt utána a gazdasága. Jó, hogy kedvem volt a hivatali pályán maradni, így megélhettem gond nélkül s az ősi örökségnek egy részét meg is menthettem.

Atyám a halálos ágyán meghagyta, hogy a falunkbeli pap semmiféle funkciót se végezzon a temetésén. Viszont a papunk, lehet, hogy ez a rendelkezés esett neki rosszul, minden lehetőt elkövetett, hogy a temetés síma lefolyásának akadályai legyenek. Így aztán mi, a gyászoló család, arra az érzésre jutottunk, hogy az egyházban ne vigasztalót és hálára kötelezőt, hanem a gyász megnövelőjét és bosszantót lássunk.

Én azért odafenn a nagy városban, ahol a hivatali kenyeret ettem, mégis csak hozzászoktam, ha nem is az egyházi szolgálathoz, de a Jézus Krisztus kereséséhez. Hívó, templomos ember lett belőlem. Most, hogy itthon élek csonkított nyugdíjjal, hűségesen eljárök templomba, olvasom a bibliát, szívesen foglalkozom vallási kérdésekkel s mindennap igyek-

szem számotadni önmagamról az Úr Jézusnak.

Az egyház a szabályszerű egyházi adó igénylésén kívül még nem vett észre. Őszintén megmondva, nem is bánom. Bár sokáig nem tudtam magamnak megmagyarázni, miért nincs semmi vágyakozásom az egyház szolgálatára. Hiszen nyilvánvalóan vallásosabb vagyok, mint az atyám volt s ő kötelességének tartotta az egyházat szolgálni.

Most, hogy a nagyatyám leveleit elolvastam s ezek révén ifjúkori emlékeim megelevenedtek, megértem az okot.

Atyámnak vágya kellett az egyházhoz, mert őt a nagyatyám kora nevelte. Nekem nem lehet vágyom, mert engem már az atyám kora nevelt.

Nepos.

A megszületett budapesti és megszületendő debreceni városi egyházmegye.

Nemcsak a budapesti, de a magyarországi református egyház életében is nagyjelentőségű esemény a Budapest székesfővárosi református egyháznak egyházközségekre való tagozódása s nyomban egy új egyházmegyévé való szervekedése. Nagyjelentőségű ez különösen ma, amidőn egyesek és testületek, széles e hazában, nagy anyagi gondokkal küzdenek. Véleményem szerint a hitélet mélységének az Istenben való bizodalom nagyságának is példátadó bizonyága ez. De egyben mélységes hálára kötelez mindnyájunkat Isten iránt, hogy ebben a nagy Babelben a mi anyaszentegyházunk gyülekezete néhány évtized alatt ilyen terebélyes fává növekedett. Amidőn 1885-ben Isten segédelmével erre az örállomásra kerültem, régibb könyveink közt lapozgatva, nagy meglepetéssel láttam, hogy a mi gégenyi kis egyházunknak 1838. évi kiadásai között ilyen tétel szerepel: „*a pesti templomra 30 kr.*“ A számadásból kitetszőleg a kanonika vizitáció adományokat is gyűjtött, mert az előző tétel ez: „vizitátor urak diurnuma 2 frt 30 kr. És ugyanakkor a barkaszói és dengelegi egyházaknak is 30—30 kr. adomány van bejegyezve. Csekélyke összegnek tűnnek ezek ma fel, de az akkori viszonyokhoz mérten mégsem volt ez nagyon csekély, mert pár tétellel alább ez áll: „*zab, a vizitátor urak lovának 1½ véka, 44 kr.*“ Sőt van egy másik értékesebb tétel: „*a rektor úrtól, mikor elment, egy ólat, melyet ő készített, megvett a kúrator 1 frt 21 kr.-ért.*“ Ezekon kívül az is figyelemreméltó, hogy az egyháznak azon évi összes kiadása 201 frt 49 kr. Továbbá, hogy az egyház jövedelmének jelentékeny része volt az évenkénti 20 frt nadályárenda. T. i. földjének egy része víz alatt állván, csak nadályt termett.

Mondom, 47 évvel ezelőtt is álmélkodtam, hogy volt idő, amikor a pesti egyház is országos segélygyűjtést vett igénybe. De sokkal inkább álmélkodom most, hogy az immár 110,000 lélekre

szaporodott hatalmas gyülekezet szétfeszítve az eddigi kereteket, nemcsak 13 erőteljes egyház-községe és a fiókegyházra tagozódott, de egyenesen egyházmegyévé is alakult. Kétségtelen, hogy olyan nagy test, mint amilyen már a budapesti református egyház volt, a hitélet terén mélyreható munkát eredményesen nem végezhet. Az egyházrészekre tagozódás sem elegendő ott, ahol oly nagy területen, amelyen Budapest fekszik, híveink száma alig haladja meg a város lakosságának $\frac{1}{10}$ -ét. Más, mélyebb egyéni törekvések fejlődnek ki az önálló gyülekezetekben, presbiteriumokban, lelkipásztorokban, mint az egyházrészekben, parókiális tanácsokban s ideiglenes megbizással szolgáló lelki vezetőkben. Pedig ha valahol, éppen Budapesten nagy erő kifejtésekre van szükség, a hitvédelmi és valláserkölcsi munkában. Mindjárt maga az a körülmény, hogy a nagy Babelben, a lakosságnak alig több, mint $\frac{1}{10}$ -ét képező híveink teljes szétszórtságban élnek. S bizony sok a nyomortanyákon lakó, akiknek nemcsak testét marja, rágja ezer és ezer fekély, hanem a lelkét is. Bár nagyon jól tudom, hogy nekünk, kis falusi lelkészeknek halvány sejtelmünk van csak arról a döbbenetes életről, aminőben azoknak a nyomortanyákon élő embertestvéreinknek osztályrészük van. De úgy érzem, hogy éppen az ilyenek szívéből feltörő fájdalom adja Megváltónk ajkára a panaszos hangokat: „...éheztem és nem adtatok ennem; szomjúhoztam és nem adtatok innom; mezítelen voltam és nem ruháztatok meg engem; beteg voltam és nem látogattatok meg engem.“

Mélységes hálával borulok le a mennyei Atya előtt, hogy a nagy arányokban fejlődő budapesti gyülekezetünk élére állandóan s most is, amidőn már számuk sok ezerre szaporodott, olyan Mózeseket és prófétákat rendelt, akik mindenkor hivatásuk magaslatán állottak. — Bizonytalán a mindenható Isten az, aki úgy vezette a mostani vezetők szívének mozdulását, aki bátorságot s bölcsességet adott lelküknek a nagy munka megtervezéséhez és végrehajtásához. Adjunk ezért hálát mindnyájan mi magyarországi reformátusok, hogy Isten segédelmével a hegyen épített város világítótorony gyanánt áll előttünk s követésre méltó példaul szolgál nagy gyülekezeteinknek!

Budapestet rövid időn belül követnie kell Debrecennek. Amint a budapesti egyház kinőtt a kiskorúságból, épúgy kinőtt a debreceni egyház is. Hála Istennek nemcsak a fényes mult, de a reményteljes jövő is, szinte kényszerítő erővel nyomakodik az egyház vezetőire, hogy hártisanak el minden akadályt, amely a magasabb fejlődésnek útját állja, kiváló lelki erőben Debrecen sem szűkölködik. Jól mondja Uray Sándor, a Debreceni Prot. Lap ezévi 5-ik számában, hogy „Debrecennek a nagy történelmi multat s örálói helyzetet, pillanatra sem szabad elfelednie. Tiszántúlnak szíve, világító fáklyája volt mindig Debrecen. Világító

fáklyának kell lennie a felfelé ívelésben továbbra is. S amint a mi dr. Kun Bélánk, úgy mi is más helyre, Debrecennek szeretettük volna küldeni üdvözlötünket, az első városi egyházmegye megalakulása alkalmából.

Az 1912. évre összeállított Egyetemes névtár szerint, a debreceni egyházmegye népessége 119,477 volt. A debreceni egyházé ebből csaknem a fele: 52,282. Az 1930—32. évre összeállított Egyetemes névtár szerint (amelyben nagy kár, hogy semmi statisztikai táblázat nincs) az 1920-iki népszámlálás alapján, az egyházmegye népessége 140,034, ebből Debrecen 67,802. Tehát tíz év alatt az egész egyházmegye 20,557 lélekkel szaporodott, amelyből a debreceni egyházra 15,520 lélek esik, míg az egyházmegye többi 26 községében csak 5037 a szaporodás. Hogy 1920—1930-ig mi a fejlődés, sajnos arranézve adatokkal nem rendelkezem. Azonban, ha olyan arányú, mint 1910—1920 között volt, akkor most már közel 90,000, a debreceni református gyülekezet népessége. A rohamos szaporodás mind erősebben követeli a megfelelő keret alkalmazását. Igaz, hogy ott is folyamatban van, az egyházrészekre osztódás s a parókiális tanácsok munkába állítása. De ezek mind, csak kiskorú, gyámság alatt álló gyermekek. Holott kétségtelenül megvan, minden egyes egyházrészben, minden parókiális tanácsban, a nagykorúságra jogosító belső és külső erő. Meg kell nyitni az utat, megadni az alkalmat, ezeknek az erőknek teljes munkábaállítására s kívánatos fejlődésére.

Azonban nem lehet megállani az egyház-községekre osztódásnál sem. Amint azt, egész helyesen, az élet követelményének megfelelően Budapest cselekedte, nyomban meg kell szervezni, a közös családi tanácsot, az egyházmegyét is, hogy a testvéri kötelek szálai szét ne szaggattassanak. Sőt inkább a családi tűzhely melege, ne csak ápolja, de fokozza, a testvéri együttérzést. Továbbá: amint Budapestnek, úgy Debrecennek is vannak olyan közös intézményei, amelyek fenntartása, továbbfejlesztése, egy közös szervben való továbbélés útján valósítható meg.

Amint lehetetlennek tartom, a mammut gyülekezetek mélyreható, minden kívánalomnak megfelelő pasztorálását, épúgy nem tartom kivihetőnek, a mammut egyházmegyék, minden követelménynek megfelelő kormányzását sem. A munkamező itt is, ott is mélyül, szélesbedik. S mivel első kívánalom, hogy az esperes példaként tündököljön saját egyháza gondozásában, s kormányzásában, szinte lehetetlen, hogy a magáé mellett, a nagyobb számú gyülekezetből álló egyházak gondozását és kormányzását is, teljes mértékben el tudja végezni. 50—60 gyülekezetből álló egyházmegye kormányzása, egy esperestől, szinte emberfeletti munkát igényel, a saját gyülekezetének gondozása, kormányzása mellett. Nincs azért mit megjijjednünk a kevés számú egyházból álló

egyházmegyéktől. Amíg szerencsétlen hazánk nem volt szétdarabolva, a dunántúli egyházkerületben, a kilenc anyaegyházból s 8408 lélekből álló *drégelypalánkai* egyházmegye, époly szépen betöltötte hivatását, mint a *belső-somogyi* 69 anyaegyházból álló egyházmegye. Szerény véleményem szerint semmi veszedelem nem fog származni közegyházunkra, ha a cunamelléki egyházkerület zöld asztalához, 9-iknek a Budapest városi-, vagy a tiszántúli egyházkerület zöld asztalához 12-iknek, sőt óhajtjuk, hogy a régiek mielőbbi visszacsatolásával 15-iknek, odaüljön a Debrecen városi egyházmegye. Ki vonja kétségbe, hogy mindenütt van elegendő alkalmas egyén, akik miatt nincs s nem lesz okuk szégyenkezni, az egyházkerületek többi alkotó tagjainak. Nem gáncsolást, sőt elismerést érdemelnek ezek a törekvések, s méltók minden magyar református lélek, Isten segítő kegyelmét kérő fohászaira. Adja Isten, hogy követendő például szolgáljanak nagy népességű gyülekezeteink számára!

Vas Mihály.

EGYHÁZ

Az a „beruházás“.

Sokszor találkozunk a lelkészi és tanítói állások pályázati hirdetéseiben annak a feltételnek a kikötésével, hogy a megválasztandó egyházi tisztviselő ennyi meg ennyi beruházási költséget köteles megtéríteni hivatali elődjének, vagy azok utódainak. Csak közelebbről is azt olvastam egy tanítói állás pályázati hirdetésében, hogy 200 P, egy lelkészi állás pályázati hirdetésében 146 P 60 fill. ilyen fajta kiadás várározik a boldog megválasztandóra. Mik lehetnek ezek a beruházások: részleteiben nem lehet ismerni, mert a hirdetés nem foglalkozik vele. De általában fel lehet tenni, hogy a volt egyházi tisztviselő talán kerítést csináltatott a maga költségén, vagy gyümölcsfákat ültetett, vagy talán valami épületet emeltetett, szőlőtelepet alkotott az egyház területén, vagy ki tudja, micsoda kiadást teljesített. Lehet, hogy erre vonatkozólag a presbiteriummal meg is állapodott abban, hogy hivatali utódja terhére az ő költségének megtérítését a pályázati feltételek meghatározása rendjén biztosítani fogja. Mindig bizonyos megütközéssel olvastam az ilyen hirdetést, melynek alapját a következőkben kíséreltem meg előadni.

Elsőben is ez az eljárás a leghatározottabb formában nem egyéb fizetésconkításnál, amit pedig egyházi törvényeink szigorúan tiltanak. Mert nem fizetéscsökkentés-e az az eljárás, ha az én egyévi javadalmamat nem kaphatom kézhez, mert abból két vagy több száz pengőt a hivatali elődöm által eszközölt beruházásért valakinek, már akárkinek ki kell fizetnem?

Aztán tudnunk kell, hogy annak a be-

ruházásnak az értékelése nagyon elasztikus manőver. Nehéz azt a becslést úgy tenni meg, hogy mindkét fél meg lehetne vele elégedve. Tudok esetet, amikor az új lelkészt a pályázati hirdetés egy egész újonnan rakott szőlő ültetési költségeinek megtérítésére kötelezte. És mit tett a kezdő ifjú lelkész, aki dúzzadt reményekkel, de annál üresebb zsebbel foglalta el állomását? Hát, kérem, azt tette, hogy nem vette át a szőlőt s azt pedig történetesen a bekövetkezett fillokszera-veszedelem semmivé tette. Egyházi bíróság elé került a dolog s a bíróság a beruházást, melyet a pusztítás immár teljesen kiruházott, nem ítélte meg.

De meg továbbá nincs könnyebb, mint a más zsebére az egyházi állás jövedelmét emelni. A presbiterium igen könnyű, sőt a maga szempontjából hálás feladatra vállalkozik, midőn egy még ismeretlen tisztviselőjére ilyen terhet hárít. Se neki, sem a híveknek nem származik belőle semmi újabb terhe, de az állás jövedelme valamit növekedik s ezzel a pályázók száma szaporodik. A válogatás területe szélesedik.

Már hogy nem erőszak a pályázás? Aki terhesnek találja a feltételt, hát az maradjon a helyén? Nem egészen így áll a dolog. Hiszen, kivált a mai nyomorúságos világban, melyik állás nélküli ember ne fogadná el a megterhelt állást, ha még egyszer akkora teher is fekszik azon? A bizakodó ifjú ember nem is igen mérlegeli a helyzetet, csakhogy valahol kiköthessen valamelyik révben, akár mekkora vámot is követeljenek tőle a behajózásakor. Aztán nem elég teher-e éppen egy kezdő lelkésznek a magaházi berendezkedése mellett az országos lelkészi és özvegy-árvai pénztárba beszolgáltatandó belépési járulék? Eladósodik a szegény ifjú ember annyira, hogy évek hosszú sora alatt sem képes abból kigázolni, pedig a családalapítás révén az ő gondja, költsége azután még csak növekedni tud, és nem apadni.

Mit kell hát tenni ezeknek a bajoknak a kikerülésére? A felelet nem nehéz. A presbiterium sehol az ilyen beruházás költségeinek a megtérítésére ne kötelezze a hivatali utódot. Aki beruházást akar tenni, legyen hozzá anyagi ereje. Általános szabályt itt ezenkívül nem is lehet ajánlani. Az a beruházás sokféle természetű lehet. Ha ültetvény volt: elégedjék meg az ültető annak elvett hasznával. Valami bántó tünet volt, mikor egyik ilyen beruházás anyagát néhány akácfa nevelése képezte. Ha építkezés volt: ott a régi elv: qui alieno aedificat, non sibi aedificat. De meg, ha az az építkezés elengedhetetlen volt: annak teljesítése az állást fenntartó testület kötelessége.

Nagyon érzékenyen érintette az én helyzetemet is annak idejében, amikor hivatali elődömnek szőlőváltság címen 160 forintot voltam kénytelen fizetni. De aztán volt reá gondom, hogy ez a teher ne szakadjon utódom vállaira.

Addig küzdöttem, míg az egyháznak lehetővé tettem, hogy volt miből ezt a váltságot megfizetni és nem volt többé ok arra, hogy új lekészét azzal meggyötörje. Aki ezeknek a beruházási költségeknek a történetét valamennyire ismeri: felfogásomnak igazat fog adni. Szomorú kellemetlenségek származtak már némely helyen abból. A lelkész csakhamar fiatalon meghalt, az előd aztán kereshette a megtérítést. De meg tudok reá esetet, hogy az előd és utód között egy egész életre kiterjedő feszült viszony fejlődött ki egy ilyen ügyből kifolyólag. Nem kívánatos dolog ez, mert itt még az igazságot is bajos keresni s még nehezebb megtalálni. Kicsinyelni pedig éppen ne méltóztassék senkinek se a kérdést, képzelje csak belé magát a kötelezett egyházi tisztviselő helyzetébe s meg fogja látni a helyzet lehetetlenségét. Eleje lesz véve minden kellemetlenségnek, ha az egyházi hatóság egyenesen megtiltja ezt az üzletet, ha az esperesi vagy a püspöki hivatal az ilyen feltételű pályázatból a nem odavaló pontot egyszerűen kihagyja, vagy még a legelőjén, a presbiterium annak követelhetésére határozathozatalával nem ad jogot.

f. R. S.

**Imádkozzál a Szeretetszövetség sikeréért!...
de dolgozzál is!**

ISKOLA

A református tanító.¹

Mindannyian nagyon jól tudjuk, hogy az egyházak belső vezetése ma már igen nehéz, mert a *népség-katonaság* túlságosan felvilágosított és templomba sem mindig azért jár, mert lelki-szükséglete, hanem mert: otthon takarít az asszony! — hallottam, vagy mert: A koma is megy. (Igaz, ez kedvezőbb eset, mintha pl. korezmába vagy a szakszervezetbe járna az illető.)

A templomi szolgálat két vállon nyugszik: a papén, meg a kántorén. Elsőről nem beszélek (más rétvébe nem vágom a kaszámat), utóbbihoz azonban van pár nehéz szóm. Jogosan, mert 40 esztendeig ettem azt a kenyeret. Tizenkét éve ugyan már csak nézem, hogy mit csinálnak az utódok, de mert ma is megvan a kellő érdekkapcsolat: tökéletesen ismerem a helyzetet és ez alapon írhatom, amint következik.

Pap és kántortanító *együttes* munkája még ma is szép egyházi, társadalmi, községi, politikai stb. sikereket érhet el. Akármilyen erőslelkű is azonban ez a két egyházvezető és akármilyen nagyon és helyesen tudják egymás munkáját

¹ A kissé keserű hangú, de sok igazságot tartalmazó cikkekre csak az a megjegyzésünk, hogy a 7., 8. alattiak épúgy, mint a 14. alatti természet-szerű kötelessége, képessége szerint az egyház minden tisztviselőjének, papnak, kántornak, presbiternek, díjlevél és díj nélkül is.

Szerk.

értékelni: az eredmény csak akkor lehet meg, ha őket anyagi gondok nem bántják, ha nem kell a holnapi betevő falatér aggodalmaskodniok. Ez világos. Hiszen a pap is, a tanító is nemcsak egy ember, hanem mindegyiknek családja is van. A feleségnek, a gyermekeknek sok mindenre kell, hogy fussa a hivatalos jövedelemből. Ez a helyzet (úgy van, amint írom) bár a papoknál sem brilliáns, mégis maradhatós. A felekezeti tanító helyzete azonban még ma is szánalmas. Sőt még csak most az! Még pedig nemcsak anyagi szempontból! Bővebb fejtegetés helyett ideírom az egyik biharmegyei jobb ekklézsia kántortanítói állására kiadott pályázati hirdetményét:

„Javadalom: 1. Lakás mellékhelyiségekkel, kerttel. 2. Tizennégy (1600-as) hold 986 négyszögöl szántó föld, adóját egyház fizeti; 3. Huszonhét q 60 kg. rozs természetben (vagy helyi piaci ára). 4. Tizenhat q 66 kg. csöves tengeri természetben. 5. Harminchárom q tűzifa, beszállítva. 6. Hat (1600-as) hold 1143 négyszögöl legelőtelmény. 7. Káposztáskert. 8. Stóla. Legjellegzetesebb pedig: 9. Törvényes állami fizetéskiegészítés.”

A felsoroltakra a koronát ez az utolsó pont teszi fel. Mit is mutat ez a kilencedik? Azt, hogy az az ekklézsia nem tudja saját erejéből fenntartani saját iskoláját! Ami elég sajnálatos helyzet. Régen amikor a kántor úr, oktató úr, rektor úr stb. kiszolgált strázsamesterekből, kicsapott diákokból és más hasonlókból került ki: a felsorolt sok pont összjövedelme még jófizetés számba ment (e nélkül a 9. pont nélkül persze) és akkor talán érthető is volt a tanító-kántor alárendelt szerepe a pappal szemben. Ma azonban, mikor érettségi lesz az alap és öt év a képző, talán más szempontok lehetnének az irányadók az egyházvezetésben és a pap, meg a tanító közötti viszonyban, hogy ne jelenjenek meg (az említett hirdetés folytatásaként) ilyen abszurdumok.

„Kötelességek: 1. A presbiterium által reábizott osztály (osztályok) vezetése. (Nekem hat vegyes osztályban 126 tanítványom volt). 2. Az összes kántori teendők végzése (Nekem *minden nap* két istentiszteletem volt és 12 filia, meg szörvány tartozott hozzánk). 3. Mindenféle kántori munka belmissziói vonatkozásban is. 4. Községi díjazás mellett ismétlősök tanítása és 5. Leventeoktatás. 6. Kanonikus órákon és 7. Akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. 8. Ifjúsági egyesületi és 9. Vasárnapi iskolai munka. 10. Ifjúsági énekkar és a 11. Nagy dalárda vezetése. 12. Legátusok ellátása. 13. Számadás elkészítésében és 14. mindennemű belmissziói munkában segédkezés. — Ennyi kötelesség mellé egy súlyos kikötés: „Pályázó mellékelje illetékes lelkészének *zárt* bizonyítványát belmissziói tevékenységéről, egyházi és politikai (!) magatartásáról.”

Ilyen hirdetést mert közzétenni a „Református Iskolaszék”, holott nem is ő fizeti az össz-

illetményeket, hanem a község is, állam is. Vagyis: gazda? — van három. (Ilyen helyen a legnehezebb a fizetéshez jutni — tapasztaltam.)

Azonban tanító- és kántori kötelesség? — az van szépen a — kettő pap javára. Hagyján, ha nem lenne is kikötve, amúgy is segít a tanító szívesen, ha különösen a pap: embertárs is. Milyen jogcímen sujtják a tanítót az 5., 6., 7., 8., 10., 11., 12., 13. alatt említettekkel? Hát a tanító lakása szálloda is legyen?! — holott a legátushoz semmi köze. Ettől eltekintve, ha ennyi mindennel megnyomorítják, mikor készüljön a tanításra? Honnét csikarjon rossz sorsától önművelésére időt? (Holott a papnak a vasárnapi előkészülésre egész hét áll rendelkezésre.) És mikor éljen családjának? Hogyan műveltethesse földjeit? (Ha nincs ott: a tiszta búzavetőmag elfogy abraknak — *tudom!*) És hát a mai tanító utóvégre is kultúremler: mikor, hogyan szórakozzék? Őt ki helyettesíti?

Ha nagyon belemelegsik az emberfia, erről a kérdéstről csudasokat lehetne írni, hanem akkor kész az ítélet: nyugtalankodó, a papot nem tiszteli, nem egyházas stb. és hát mi lehet vajjon ilyen esetben abban a zárt bizonyítványban!?

Mégis, miért íródott meg ez a cikk? Azért, hogy az illetékesek figyelmét felhívjam az ilyen hirdetésekre és *megkérjük őket*: ne engedjék az ilyen abszurdumokat megjelentetni. Hiszen a jobb érzésű pap a tanítót „Krisztusban szolgatársamnak” titulálta régebben. Ma? Csak a szolga maradt meg, mert ha nem így lenne: merészelhetne-e a Református Iskolaszék *ilyen* pályázati hirdetést közzétenni?

Kérünk hozzászólást.

Horváth E. János.

Református lelkészek, tanárok, tanítók!
Nines napi egy filléreték sem árváitok részére?
(Ha pl. egy cigarettával kevesebbet szivnátok...)

HÍRADÁS

Harang-, orgona- és iskolaszentelési ünnep Szilágynagyfaluban.

Örömnnepe volt január 3-án a szilágynagyfalusi gyülekezetnek. Harang-, orgona- és iskolaszentelésre gyűltek össze a hívek. Körülbelül 300,000 lei költséggel iskolát építeni, harangot öntetni, orgonát javítani és templomot meszeltetni csudálatraméltó áldozathozatal a mai nehéz gazdasági helyzetben. Az istentisztelet 11 órakor kezdődött a körülbelül 1500 emberrel megtelt szép nagytemplomban. A bevezető alkalmi imát Csompó András zoványi lelkész tartotta, az ígét Varga László helybeli lelkész hirdette s ugyanő olvasta fel az adakozók hosszú névsorát.

Délután 2 órakor az iskolában 70 teritékes

közébed volt, melyen a másvallásúak is többen résztvettek.

Délután 5 órakor vallásos estét tartottak a templomban, mely ismét teljesen megtelt az érdeklődőkkel. Ez alkalommal előimát mondott S. Encsi András valkói lévita, bibliát olvasott a helybeli lelkész, majd felolvasta a gyülekezet 46 év előtti lelképásztorának, Rózsa Sándor úrnak megható s nagy közvetlenséggel írott, terjedelmes levelét, melyet ez örömnnepe alkalomból küldött egykori gyülekezetének. Utóimádságot és áldást Csompó András zoványi lelkész mondott.

A lelkész és a gyülekezet a sok és nagy munka és áldozathozatal után nyerjen Istentől gazdag jutalmat az áldott békekességben, a kölcsönös jóakarásban, az egymást megértő és támogató őszinte szeretetben és főként a jó lelkiismeretben.

E tudósítást a „Szilágyság” című, Zilahon megjelenő társadalmi lap után adjuk. A szilágynagyfalusi egyházközség 11 pilléres temploma, mely a 15-ik században épülhetett, s melynek kisebbik hajója ma is gótstíliú, gyönyörű boltívvel díszlik, nemes büszkesége a nagyfalusiaknak. 1859-ben a templom tornya, minden felszerelésével, 3 haranggal, a paróchia, két kitűnő református iskola tűzvész áldozata lett. Alig tíz év múlva ismét a piackörnyéki legjobb gazdák hajlékai estek a tűzvész áldozatául. — 1859 óta a templomát és tornyát még két ízben renoválta a gyülekezet. Pedig a nagyfalusi egyháznak semmi vagyona nem volt. De van egy hatalmasan kamatozó alaptőkéje: a nemes egyháziasság, az áldozatkészség, az egyszerű, de bámulatosan munkás életmód, a templom szeretete, az iskolájához való lángoló ragaszkodás.

Az Isten őriző kegyelme oltalmazza meg minden veszedelemtől.

i. R. S.

IRODALOM

S. Szabó József: A ceglédi református egyház multja. Különlenyomat Cegléd város monografiájából. Cegléd, 1931. Nagy 8-rét 22 lap. Szerző kiadása. — Ugyanő: Dr. Dóczy Imre emlékezete. (Székfoglaló a nagykörösi Arany János Társaságban.) Különlenyomat a nagykörösi Arany János Társaság évkönyveiből. — 8-rét, 19 lap. Egy képmelléklettel. Nagykörös, 1931.

Az első dolgozat ceglédi nagy ekklezsiánk történetének önálló kutatásokon alapuló tömör egybeállítására, melyet példaként lehetne odaállítani mindenki elé, aki helyi egyháztörténelemmel foglalkozik. Tudománytörténeti szempontból különösen tanulságos ennek a dolgozatnak a 40 évvel ezelőtt keletkezett Takács József-féle „A ceglédi ev. reform. egyház története dióhéjban” c. füzettel összevetése. Azt a nemcsak ismeretanyagban, de módszerben és szempontokban is hatalmas haladást, amit

ezzel szemben az S. Szabó (*kisebb* terjedelmű) munkája jelent, minden helyi egyháztörténet-kutatónk kötelezőnek kellene hogy tekintse magára nézve. A másik kiadvány a Dóczi Imre tanári és paedagogusi egyéniségének nagyszabású rajza, a legkivebb munkatárs és lélekörökös tollából. A jellemzés nagy körvonalaiba igen kedvesen vannak beszöve apróbb vonások skófiomos szálai is, amelyek gazdagítják és emberileg vonzóbbá teszik a képet. Külön hálát érezhet a füzet minden olvasója és birtokosa a Dóczi Imrét ifjú házasként, viruló szépségű (23 éves korában már elköltözött) hitvesével ábrázoló, hihetetlenül kedves képét: a fiatal oroszlán a szelíd rózsatövel! Miért is hull oly hamar a rózsza szirma!? — S. Szabó József ismét drága őt és nemes újat hozott elő kifogyhatatlan kincsestárából. Az egyház és a magyar művelődés történetének minden szerelmese köszönettel tartozik értük. R. I.

Szeretni Istent az emberben: ez a törvény és a próféták.

KÜLÖNFÉLÉK

A Debreceni Protestáns Lap postatakarék-pénztári csekkszámja 43,916.

A Bethlen Gábor Szövetség február 21-én Székesfehérvárott nagyszabású ünnepséget rendezett. A reformátusoknál délelőtt dr. Baltazár Dezső püspök, az evangélikusoknál dr. Kapi Béla ev. püspök hirdette az igét. Délután a műsoros ünnepély megnyitóját dr. Pesthy Pál ny. miniszter mondotta; előadást dr. Kapi Béla és dr. Baltazár Dezső püspökök tartottak. Az utóbbi a család, az Isten és nemzet eszmetriászára figyelmeztette a hallgatóságot.

Ravasz László a debreceni egyetemért. Az egyetemes tanügyi bizottság március 1-i ülésén *Baltazár Dezső* püspök az elnöki megnyitó beszédben azokat a súlyos nehézségeket tárgyalta, amelyekbe egyházunk iskolái kerültek. A megnyitó után *Ravasz László* püspök arra hívta fel a figyelmet, hogy van olyan iskola is, amely nem a miénk ugyan, de figyelmünket sokszorosan kívánja. A debreceni egyetem a magyar reformátusok egyik legnagyobb kultúrkincsének odaáldozásával jött létre. Ennek az egyetemnek bármely csonkítása tehát az egész reformátusság sérelme volna. Ezidőszerint nincs ok aggodalomra, de jó tudni az intézkedésre jogosultaknak, hogy milyen erővel állanak szemben.

A Protestáns Irodalmi Társaság február 13-án Veszprémben, 14-én pedig Szombathelyen rendezett irodalmi ünnepséget. A Társaság elnöke, dr. Ravasz László püspök mindkét helyen megjelent s az ünnepélyeken előadást tartott.

A Bethánia Egylet tavaszi konferenciáját április 2—4. napjain tartja meg Budapesten.

KIE otthon felavatás. Debrecenben a Keresztény Ifjúsági Egyesület munkája, munkatere örvendetesen szélesedik. Egymásután avatja fel a külsőségeken otthonait. Február 28-án délután 5 órakor a Nyilastelepen, Malvin-utca 9. szám alatti otthon felavatása volt, amely alkalommal a négyszobás otthon egészen megtelt. A felavatást Uray Sándor lelkész, a KIE elnöke végezte s szép beszéd kíséretében adta át az otthont rendeltetésének. Az ünnepélyt szavaltat és énekszámok tették változatossá.

A nagyváradi—olaszi-i bibliakör tagjai 40 iskolásgyermeknek főznek felváltva mindennap az adományokból. A testi gondozás mellett a gyermekeket családi otthonukban is meglátogatják.

A Soli Deo Gloria Szövetség ezévi virágvasárnapi konferenciáját március 20, 21, és 22-én tartja Budapesten. A kiváló előadók aktuális témákról fognak előadást tartani.

Zsidó áttérők 1931-ben. A budapesti református egyházközség 1931. évi statisztikájában a zsidó áttérők figyelemreméltó számot mutatnak. A magyar református egyház még nem végez hivatalos zsidómissziót és az áttérők saját kezdeményezésükből kéri az átvételt. A kimutatás szerint 1931-ben Budapesten áttért és kellő előkészítés után megkereszteltetett 105 zsidó egyén, 51 férfi, 54 nő. Ez a szám csak a református lelkései hivatalokban történt áttérés után van kimutatva; legtöbbet mutat fel a Fásor (29) és a Kálvin-tér (21).

Egyházépítő munka az apagyi egyházban javában folyik a téli napokban október hó 31. óta. Vallásos estélyek, ifjúsági előadások mellett hetenként kétszer tartatnak háziistentiszteletek. Ezek annyira közkedveltek, a hívek nagy buzgósággal látogatják és mélységes áhitattal vesznek részt benne. Nem egyszer 3—4 kilométer távolságról elfáradnak az istentiszteletek helyére a buzgó hívek, sokszor 100—150-en is megjelennek az aránylag kicsi hajlékokban. Alkalmi imák, bibliamagyarázatok, felolvasások, tizparancsolat, „Hísekegy” elmondása képezik, énekléssel kapcsolatban az esték számaait, melyen *Birtha József* lelkész, *Orbán Elek* s. lelkész, *Belencserey József* kántortanító, *Benedek Adél* tanítónő és a lelkész családja, felesége vesznek részt szép és áldásos munkájukkal. Fáradozásukat bőségesen jutalmazza a hívek állandó figyelme és szeretete. Legközelebb ifjúsági előadások keretében szép és tanulságos, hazafias és vallás-erkölcsi darabok kerültek színpadra, melynek szép anyagi és erkölcsi sikere volt.

TARTALOM: Nepos: Tanít a mult. — Vas Mihály: A megszületett budapesti és megszületendő debreceni városi egyházmegye. — Egyház: f. R. S.: Az a „beruházás”. — Iskola: Horváth E. János: A református tanító. — Híradás: f. R. S.: Harang-, orgona- és iskolaszentelési ünnep Szilágynagyfaluban. — Irodalom. — Különfélék.

Laptulajdonos: Dr. KUN BÉLA.

Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELVET OT RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATOTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Fali olvasótáblák, mozgatható betűk, szemléltető képek.

Ligárt M.: Fali olvasótáblák az ABC-hez, a
7 darab lap 3.—
a 7 darab vászonra felhúzva, akasztóval
ellátva 38.—

Vezérkönyvek.

Ligárt M.: Útmutató az Ábécéhez 3-20
Bodor D.: Tanácsadó az Ábécéhez 3-60
Ligárt M.: Beszéd- és értelemgyakorlatok
vezérkönyve, I—IV. o. 9-60
Ligárt M.: Magyar nyelvi vezérkönyv, II—VI. 10-40
Ligárt M.: Számítási vezérkönyv, I—VI. o. 10-40
Somorjai L.: Tornatanítási vezérkönyv, I—VI. 5-50
Szele M.: Vezérkönyv a vallástanításhoz . . 2-80

Népiskolai egységes vezérkönyvek.

Szerkesztik: Quint József és Körösi Henrik.

Molnár Oszkár: A tanítási módszer történeti
fejlődése. Quint József előszavával . . . 3.—
Fodor Ferenc: A magyar elemi népiskolai föld-
rajzi oktatás 4.—
Quint—Stelly—Stolmár: A természeti és gazda-
dasági ismeretek tanítása a III—IV. osztá-
lyban 6-40
Quint—Drozdy: A beszéd- és értelemgyakorla-
tok tanítása az I. osztályban 9-20
Háros—Körösi: A magyar fogalmazás vezér-
könyve 4-40
Quint—Drozdy: A beszéd- és értelemgyakorla-
tok tanítása a II. osztály számára . . . 10.—
Berwaldszky—Tsheik: A rajzoktatás vezér-
könyve. Sajtó alá rendezte: Luttor Ignác 16.—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a beszéd- és
értelemgyakorlatokhoz 4.—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a helyesírás
és magyar nyelvtan tanításához 3-60
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a természet-
rajz, gazdaságtan és háztartástan tanítá-
sához 2-80
Biró K. L.: Gyakorlati példatár a fogalmazás
tanításához, II., III., IV. és V—VI. oszt.
együtt, osztályonként, a 1-20
Vallástanítási és egyházi énektanítási tanterv
és utasítás, 1929. évi kiadás. (A református
Egyetemes Konvent kiadványa) 1-20
Straub—Vadász: A számolás és mérés tanítá-
sának vezérkönyve 4-80
Móczár M.: Vezérkönyv a természetrajz, gaz-
daságtan és háztartástan tanításához,
III—IV. oszt. számára 3.—

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedés

Debrecen, Ferenc József út 26.